

Stærke dagtilbud

Alle børn skal med i fællesskabet

Børne- og Socialministeriet

Familien er kernen. Herfra går børnenes verden. Stærke dagtilbud er også centrale for det gode børneliv, og for at færre kommer bagud fra begyndelsen af livet. Derfor skal alle børn i vores dagplejer, vuggestuer og børnehaver have en god dag med leg, udfordringer, fællesskaber og omsorg. Og forældre skal have bedre mulighed for selv at vælge deres barns dagtilbud. Dét er mine mål med dette udspil.

Børne- og socialminister
Mai Mercado

Indhold

Stærke dagtilbud for alle børn	5
Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier	12
Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv	18
Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse	26
Fra ord på papir til forandring – vi skal løfte dagtilbuddene i fællesskab	30

Stærke dagtilbud for alle børn

Dagtilbud har stor betydning – familien har den største

FAKTA

Så mange børn går i dagtilbud

98%

af de 3-5-årige går i børnehave

90%

af de 1-2-årige går i dagpleje eller vuggestue

Kilde: Danmarks Statistik, 2014-tal. Tallene dækker kommunale, selvejende og private dagtilbud.

Familien er kernen og udgangspunktet for, at børn får en god start på livet. Det er først og fremmest forældrenes ansvar at give deres børn en tryk og udviklende opvækst.

Men forældrene står ikke alene med ansvaret. Næsten alle danske børn går i børnehave, vuggestue eller dagpleje. Det giver dagtilbuddene en særlig vigtig rolle i forhold til at sikre, at alle børn indgår i et fællesskab med andre børn og voksne, og at børnene lærer, udvikler sig og bliver livsduelige. Dagtilbuddene skal bidrage til at sikre gode vilkår for børnefamilierne, trygge og stimulerende læringsmiljøer og sammenhængende forløb for børnene. Alle børn har ret til en god barndom og til at være en del af fællesskabet.

Det er især i de første år af vores liv, vi udvikler nysgerrighed, sprog og tillid

til andre mennesker. Det er her, børn tilegner sig en stor del af disse kompetencer. Hvordan det sker, og hvor godt det sker, har stor betydning for det enkelte barns trivsel nu og her, og hvilke muligheder barnet har senere i livet – i skolen, fritidslivet og arbejdslivet.

Dagtilbud af høj kvalitet har en markant positiv betydning for især børn fra hjem, hvor forældrene ikke kan give børnene tilstrækkelig støtte. Gode dagtilbud bidrager til, at flere børn får et liv, hvor de har mulighed for at forfølge deres mål og drømme.

Udspillet er en del af regeringens ambition om at skabe en mere sammenhængende offentlig sektor i forlængelse af den sammenhængsreform, som blev præsenteret tidligere på året.

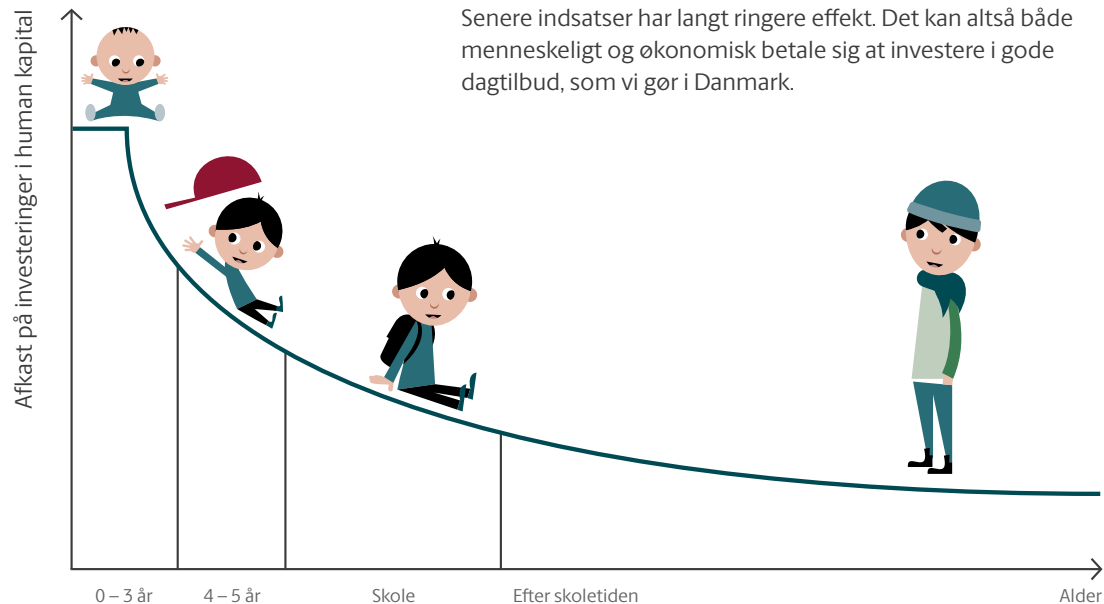
Dagtilbuddene skal bidrage til at sikre gode vilkår for børnefamilierne, og der skal være trygge og stimulerende læringsmiljøer for børnene.

Vi står på et godt fundament – men kan gøre det endnu bedre

Vi skal sætte borgeren først. Vi skal have mere velfærd for pengene. Hvis vi i de kommende mange år skal have en offentlig sektor, som kan levere velfærd af høj kvalitet til borgerne, kræver det fornyelse og innovation også på dagtilbudsområdet.

Vi har i Danmark et rigtig godt fundament for at udvikle vores dagtilbud. Hver dag møder dygtige pædagoger, dagplejere, pædagogiske assistenter, medhjælpere, pædagogiske konsulenter og ledere på arbejde for at gøre en forskel i børns liv. De giver børnene trygge rammer og mulighed for at lege, lære, bruge deres krop og deltage i fællesskaber med andre børn og voksne.

FAKTA

Kilde: James Heckman. Figur: Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

FAKTA

Danske forældre og børn er glade for dagtilbuddene

91%

af adspurgte børnehavebørn siger, at de er glade for at gå i børnehaven.

94%

svarer ja til, at de har gode venner i børnehaven.

88%

af forældre svarer, at de enten er tilfredse eller meget tilfredse med deres børns dagtilbud.

Kilder: Dansk Center for Undervisningsmiljø 2017, 3.517 adspurgte børn, og tilfredshedsportalen.dk 2016.

Næsten alle børn er i dagtilbud. Børnene er generelt glade for deres børnehave og for de voksne, og der er høj forældretilfredshed med dagtilbuddene.

Danmark er blandt de fem lande i verden, der, målt som andel af BNP, bruger flest penge på dagtilbud. Hvert år bruger vi i alt ca. 30 milliarder kroner på dagtilbudsområdet.

Men der er også udfordringer. Eksempelvis betyder negativ social arv stadig meget for børns sproglige og sociale kompetencer ved skolestart

og for deres livsforløb senere hen. Der er ikke en tydelig og fælles retning for det pædagogiske indhold i dagtilbuddenes arbejde. Og mange børnefamilier har behov for indflydelse og bedre valgmuligheder for at kunne skabe en god hverdag. Regeringen vil derfor kvalificere retning og rammer, så tidligere og kommende investeringer i dagtilbud anvendes bedst muligt og sikrer et sammenhængende børneliv med bedre overgange mellem eksempelvis hjem og dagtilbud samt dagtilbud og skole.

Det vil vi gøre

Med dette udspil vil regeringen styrke kvaliteten i dagtilbuddene yderligere til gavn for alle børn. Vi vil sætte fokus på tre centrale områder:

Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier

Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv

Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse

Vi vil prioritere de afsatte midler på initiativer, der bidrager til at styrke og kvalificere, hvordan vi anvender de ca. 30 milliarder kroner, vi årligt bruger på dagtilbuddene.

Regeringen kan ikke gøre det alene. Det skal ske i tæt samarbejde med de mest centrale aktører på området. Derfor vil blandt andet KL, BUPL, FOA, BKF og FOLA m.fl. blive inddraget i den konkrete udmøntning af flere af initiativerne. Udspillet skal ligeledes ses som en del af regeringens ambition om at skabe en mere sammenhængende offentlig sektor i forlængelse af den sammenhængsreform, som blev præsenteret tidligere på året.

Vi har i regeringen videreført de 750 millioner kroner, der årligt er afsat til kvalitetsudvikling og mere pædagogisk personale i dagtilbud, og med dette udspil afsætter vi yderligere 580 millioner kroner over fire år til bedre og mere fleksible dagtilbud. Vi afsætter 120 millioner kroner årligt fra 2021 og frem.

FAKTA

580 mio. kr.

til bedre kvalitet og mere fleksibilitet fra 2017-2020 og

120 mio. kr.

årligt fra 2021 og frem.

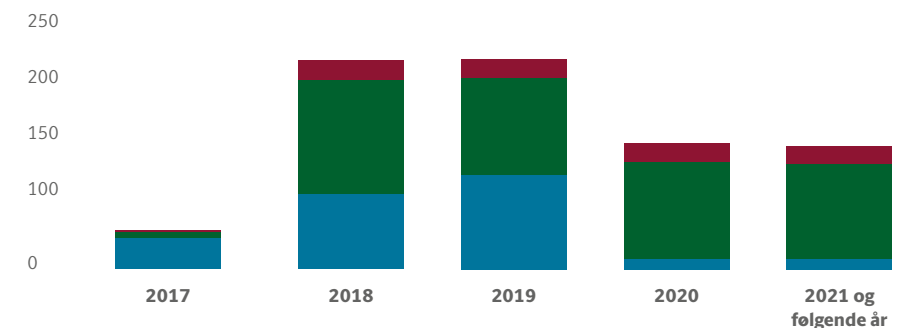
Sådan prioriteres midlerne

■ Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier

■ Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv*

■ Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse

Mio. kr.

* Herunder pulje til flere pædagoger i daginstitutioner med mange børn i udsatte positioner.

Overblik

Regeringen vil sætte fokus på tre centrale temaer for stærkere dagtilbud og mere fleksibilitet for børnefamilier:

Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier

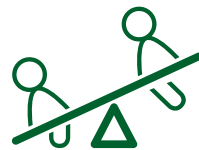
1. Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier

Øget frit valg af tilbud og større gennemsigtighed

- Større gennemsigtighed gennem ny informationsportal og kampagne om forældres frie valg
- Styrket mulighed for at ønske og få et bestemt dagtilbud
- Bedre vilkår for private leverandører

Mere fleksibilitet og indflydelse for børnefamilier

- Mere fleksibilitet i ordningen med tilskud til pasning af egne børn
- Kombinationstilbud til familier med skæve arbejdstider

Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv

- Styrket forældreindflydelse i forældrebestyrelser
- Ret til at vælge deltidsplads for forældre på barsels- eller forældreorlov

2. Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv

Styrket ramme om det pædagogiske arbejde med læring, trivsel og dannelse

- En styrket pædagogisk læreplan
- Mere tid til nærvær gennem mindre og meningsfuld dokumentation
- Bedre kvalitet i private pasningsordninger

Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse

Målrettet indsats over for børn i udsatte positioner

- Flere pædagoger til institutioner med mange børn i udsatte positioner
- Forsøg med målrettede sociale indsatser i dagtilbud – herunder forældregrupper i dagtilbud og samarbejde med sundhedsplejen

Et sammenhængende børneliv

- Bedre sammenhæng i kommunens indsats for de 0-6-årige og udveksling af relevant viden
- Bedre overgange via målrettede forløb for børn frem mod skolestart og krav om læringsfokus i fritidstilbud mv. frem mod skolestart

3. Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse

Høj faglighed og vidensdeling

- Fagligt og ledelsesmæssigt kompetenceløft for dagplejere, ledere og faglige fyrtårne
- Implementering af en styrket pædagogisk læreplan på pædagoguddannelsen og på den pædagogiske assistentuddannelse

Viden til praksis

- Viden til praksis og implementering af en styrket pædagogisk læreplan
- Partnerskab om kompetenceløft og viden til praksis

Finansiering

Regeringen har prioriteret 580 millioner kroner over fire år til at styrke dagtilbudsområdet. Der afsættes 120 millioner kroner årligt fra 2021 og frem.

Konkret vil regeringen i perioden 2017-2020 bl.a. afsætte midler til følgende:

- Omkring 60 millioner kroner til øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier, herunder til større gennemsigtighed om dagtilbud via nøgletal, styrket mulighed for forældre til at ønske og få konkret dagtilbud og ret til deltidsplads for forældre på barsels- eller forældreorlov.

- Omkring 310 millioner kroner til bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv, herunder styrket ramme om det pædagogiske arbejde, forsøg med målrettede sociale indsatser i dagtilbud samt pulje til flere pædagoger i institutioner med mange udsatte børn.

- Omkring 210 millioner kroner til højere kvalitet gennem kompetenceløft og tydelig ledelse, herunder en pulje målrettet kompetenceløft i dagtilbud for dagplejere, ledere og faglige fyrtårne og initiativer, der skal bidrage til, at viden om pædagogiske tilgange, metoder og indsatser i højere grad udvikles, samles og omsættes i dagtilbudenes pædagogiske praksis.

Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier

Det er vigtigt, at børnefamilier har fleksibilitet og valgmuligheder i hverdagen. Derfor vil regeringen forbedre mulighederne for forældrenes frie valg, styrke eksisterende fritvalgsordninger og skabe bedre rammer for en god balance mellem familie- og arbejdsliv. Familien skal have bedre mulighed for at vælge det dagtilbud eller andet pasningstilbud, som passer netop til den. Og familien skal have mulighed for at vælge mere tid med børnene. Det skal være nemmere at få det daglige puslespil med børn og job til at gå op, så alle forældre kan gå på arbejde velvidende, at deres børn er i et dagtilbud med

tryghed, udfordringer og leg. Og forældre skal i højere grad kunne aflevere og hente deres børn på tidspunkter inden for dagtilbuddets åbningstider, der harmonerer med familiens behov.

Forskellige typer familier kræver en bred vifte af tilbud

Familier i dag er forskellige og har klare ønsker til deres dagtilbud. Fælles for forældre er, at de engagerer sig og har holdninger til, hvor og hvordan deres børn tilbringer dagen – det skal vi understøtte. Der er den enlige far med arbejde i et supermarked med åbningstid til kl. 22. Der er mor, far og to børn, hvor begge forældres arbejdsplads ligger en time fra bopælen, og der er socialpædagogen med nattevagter. Der er forældre, der ønsker at få deres barn passet i et nært og hjemligt miljø i dagplejen, og der er dem, der ønsker at få deres barn i skovbørnehave. Det skal i højere grad være muligt for forældre at vælge det tilbud, som passer til netop deres families ønsker.

Vi er allerede nået et godt stykke ad vejen. VK-regeringen fik i 00'erne

Det er vigtigt, at børnefamilier har fleksibilitet og valgmuligheder i hverdagen.

DET SIGER BØRNE:**Hvorfor går du i børnehave?**

Det er fordi, at hvis man er alene hjemme, så kan man godt blive væk og gå udenfor, og når så vores mor og far kommer hjem, så kan de ikke finde en.

gennemført en række lovændringer, som har givet familierne flere forskellige muligheder at vælge imellem. Det betyder bl.a., at familierne i dag kan vælge en plads i et dagtilbud i en anden kommune, vælge mellem forskellige typer af offentlige og private tilbud, og at alle er garanteret en plads i et dagtilbud fra barnet er et halvt år og frem til skolestart.

Eksempelvis kan forældre i kommuner, der tilbyder et tilskud til pasning af egne børn, i dag ikke dele tilskuddet imellem sig, ligesom forældre ikke kan optjene ret til tilskuddet ved ophold i Grønland og Færøerne. Herudover findes der få tilbud, hvor forældre kan få passet deres børn uden for dagtilbuddenes almindelige åbningstid. I nogle kommuner er det ikke muligt at stå på venteliste til et foretrukket dagtilbud. Og det er for begrænset, hvad forældre kan få indflydelse på gennem forældrebestyrelsen i dagplejen og daginstitutionen.

Endelig er det en udfordring, at der for en del kommuner og dagtilbud er meget sparsomme og usammenlignelige informationer om, hvad det enkelte dagtilbud kan tilbyde. Det gør det svært at gennemskue, hvilke valgmuligheder man har som børnefamilie.

Disse barrierer vil regeringen fjerne. Vi vil styrke det frie valg. For vi tror på, at forældrene er de bedste til at træffe gode valg for deres børn.

Bedre mulighed for at vælge det rette dagtilbud

I takt med at samfundet udvikler sig, er der hele tiden nye sten, der skal ryddes af vejen, hvis flere familier skal have fleksibilitet og opleve, at de har et godt og reelt frit valg.

Vi vil styrke det frie valg. For vi tror på, at forældrene er de bedste til at træffe gode valg for deres børn.

Initiativer

Øget frit valg af tilbud og større gennemsigtighed

- **Større gennemsigtighed gennem ny informationsportal.** I dag har forældre kun adgang til få, udvalgte informationer om de enkelte daginstitutioner og dagplejere, og derfor har man som forælder ofte et dårligt grundlag for at sammenligne dagtilbud. Regeringen vil sikre, at alle familier får adgang til sammenlignelige informationer om de enkelte dagtilbud. Informationerne skal være samlet på ét sted og præsenteres let og overskueligt, så forældre kan træffe et oplyst valg på baggrund af de faktorer, som er vigtige for netop deres familie – for eksempel antal lukkedage eller pædagogandele. Det er hensigten, at informationsportalen kan videstille til de platforme, hvor forældre skriver sig op til dagtilbud, så informationsoverblik og opskrivning til dagtilbud er sammenhængende og let tilgængelig. Initiativet skal primært tage udgangspunkt i allerede tilgængelige data, så der ikke skabes yderligere bureaukrati.

- **Kampagne om forældres frie valg.** Med udspillet øges forældrenes frie valg på dagtilbudsområdet. Regeringen vil igangsætte en kampagne, der synliggør de forskellige valgmuligheder, som familierne kan gøre brug af, når de skal finde en plads til deres børn. Mulighederne skal være tydelige.

- **Styrket mulighed for at ønske og få et bestemt dagtilbud.** Selvom forældre i dag har ret til at tilkendegive ønske om et konkret dagtilbud, har mange oplevet, at det reelt ikke er tilfældet. Regeringen vil derfor give alle forældre ret til at kunne tilkendegive ønske om et konkret tilbud blandt alle kommunens dagtilbud. Herudover skal alle have ret til at blive stående på venteliste til deres foretrukne dagtilbud, uanset at man har taget imod en plads efter pasningsgarantien.
- **Bedre vilkår for private leverandører.** Private aktører leverer hver dag et stort bidrag til at skabe gode og trygge dagtilbud og medvirker til at skabe en mangfoldighed af tilbud, som familierne kan vælge imellem. Dog er der visse barrierer i form af for eksempel tilskud og garantier, der ikke er tidssvarende, og som kan opleves som rigide. Regeringen vil forbedre rammevilkårene.

Mere fleksibilitet og indflydelse for børnefamilier

- **Mere fleksibilitet i ordningen med tilskud til pasning af egne børn.** Regeringen ønsker at give familierne mere fleksibilitet i ordningen om tilskud til pasning af egne børn. Derfor foreslås det at give mulighed for, at tilskudsperioden kan deles i to, ligesom forældrene skal have mulighed for at dele tilskudsperioden mellem sig. Det foreslås samtidig,

at familier, der inden for de sidste 7 ud af 8 år har opholdt sig i Færøerne og i Grønland, har samme muligheder som familier, der har opholdt sig i Danmark i forhold til at få tilskuddet, når familien er bosat i Danmark.

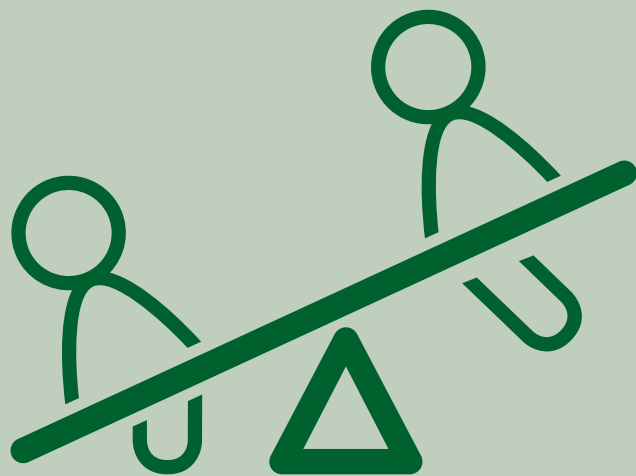
- **Kombinationstilbud til familier med skæve arbejdstider.** Mange forældre arbejder uden for dagtilbuddenes almindelige åbningstider og kan have svært ved at finde pasning til deres børn. Regeringen foreslår derfor, at alle familier, der har et arbejdsbetinget behov for pasning uden for dagtilbuddenes normale åbningstid, skal have ret til at få et såkaldt kombinationstilbud. Kombinationstilbuddet omfatter en deltidsplads i et dagtilbud og et tilskud fra kommunen, som familien for eksempel kan bruge til at ansætte en privat børnepasser til at passe deres børn om aftenen, natten eller i weekenden derhjemme i trygge rammer, mens forældrene er på arbejde.
- **Styrket forældreindflydelse i forældrebestyrelser.** Over de seneste år har mange kommuner valgt at sammenlægge daginstitutioner. Det betyder, at der i dag findes en del institutioner, som består af flere

fysiske enheder. Det er dog ikke alle steder, at forældre fra de enkelte enheder har ret til at blive repræsenteret i den fælles forældrebestyrelse. Det kan betyde, at forældrene oplever, at de får mindre indflydelse på de aktiviteter, som foregår i forældrebestyrelsen. Regeringen vil derfor sikre, at forældre fra alle enheder har ret til repræsentation i den fælles forældrebestyrelse. Herudover er der flere relevante forhold, som forældrebestyrelsen i dag ikke har formaliseret indflydelse på. Regeringen vil derfor sikre forældrebestyrelsen styrket inddragelse i arbejdet med dagtilbud/hjem-samarbejde, dagtilbuddenes arbejde med overgange, det åbne dagtilbud og arbejdet med den pædagogiske læreplan.

- **Ret til at vælge deltidstilbud for forældre på barsels- eller forældreorlov.** Når mor eller far er på barsels- eller forældreorlov med lillebror eller lillesøster, kan de have et ønske om at tilbringe mere tid sammen som familie. Derfor skal forældre i den periode have mulighed for selv at vælge, om de vil nøjes med at gøre brug af en deltidsplads i vuggestuen eller børnehaven for ældre søskende-børn, der går i dagtilbud, mod reduceret betaling.

Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv

Læring handler ikke kun om to timers planlagte aktiviteter om morgenen. Det er i lige så høj grad alle de andre situationer i et dagtilbud – for eksempel at der tales med barnet, mens det får skiftet ble, at barnet støttes i selv at tage flyverdragt på i garderoben eller lærer at tage hensyn til andre ved frokosten.

Næsten alle børn i Danmark går i dagtilbud. Det er her, mange børn knytter deres første tætte venskaber. Det er her, de udvikler deres fantasi og lærer at tackle konflikter, når mor og far ikke er i nærheden. Og det er her, de gennem leg og tæt kontakt med nærværende og kompetente voksne får a-ha-oplevelser, lærer og bliver nysgerrige på tilværelsen. Regeringen vil sætte fokus på de vigtige udviklings- og læringsmiljøer i dagtilbuddene, for at alle børn trives, lærer, dannes og sendes godt på vej videre i livet.

FAKTA

Stor forskel tidligt i livet

Allerede når børn forlader børnehaven, er der op mod to års forskel på sociale, sproglige, før-matematiske og emotionelle kompetencer hos de børn med flest udfordringer og gennemsnittet. Forskellene kan spores allerede fra børnene er et til halvandet år og varer ved frem til skolestart. Forskellene har sammenhæng med børnenes sociale familiebaggrund.

Kilde: Rambøll m.fl. 2016

Stort potentiale

Vi ved, at de første fem år er de vigtigste år i et menneskes udvikling. Det er i disse år, at bl.a. selvværd, vedholdenhed og tillid til andre mennesker grundlægges. Særligt for de børn, der kommer fra hjem, hvor overskuddet er mindre, og der ikke er lange samtaler over aftensbordet, gør det en stor forskel, om børnene møder tryghed, støtte og udfordringer i dagtilbuddet – og at deres forældre ses og inddrages.

I Danmark har vi ikke formået at udnytte potentialet i dagtilbuddene godt nok. Selv om vi bruger ca. 30 milliarder på dagtilbud hvert år, betyder negativ social arv stadig meget for, hvilket livsforløb man får. Vi skal derfor støtte alle dagtilbud i at arbejde systematisk og vidensbaseret med forældreinddragelse og med gode og trygge læringsmiljøer, der fremmer hvert enkelt barns læring, trivsel og dannelse.

Fælles retning for dagtilbud med en styrket pædagogisk læreplan

Gode, trygge og udviklende læringsmiljøer for alle børn er et væsentligt mål for regeringen med udspillet.

Rygraden i dette er en ny ramme for den pædagogiske læreplan. Rammen er den, de enkelte dagtilbud skal tage udgangspunkt i, når de udformer deres egen pædagogiske læreplan ud fra de børn, forældre og personale, der er i det konkrete dagtilbud.

Forslag til rammen for den styrkede pædagogiske læreplan er udviklet i tæt samarbejde med praktikere, forskere og de centrale interessenter. Med den nye pædagogiske læreplan får vi for første gang et fælles pædagogisk grundlag for arbejdet i dagtilbuddene. Det vil blive slået fast, hvad vi forstår ved for eksempel dannelse, børneperspektiv, leg, læring for de 0-6-årige, børnefællesskaber, tæt forældresamarbejde og et trygt og stimulerende læringsmiljø.

Det vil blandt andet blive tydeliggjort, at læring for 0-6-årige skal forstås bredt. Det handler om at støtte børnene i såvel deres sociale, kropslige og per-

sonlige udvikling som deres sprog og forståelse for naturen og kultur. Læringsmiljø er et centralt begreb i den kommende pædagogiske læreplan. Læring handler ikke kun om to timers planlagte aktiviteter om morgenen. Det er i lige så høj grad alle de andre situationer i et dagtilbud – for eksempel at der tales med barnet, mens det får skiftet ble, at barnet støttes i selv at tage flyverdragt på i garderoben eller lærer at tage hensyn til andre ved frokosten. Læring finder sted hele dagen – i legen, i planlagte aktiviteter og i rutinesituationer. Og det er de voksnes ansvar at sørge for, at der netop er rammer og plads til legen, dialogen og udfordrende aktiviteter.

Styrket indsats i institutioner med mange børn i udsatte positioner

Den styrkede læreplan vil understøtte, at læringsmiljøerne tager højde for børn i udsatte positioner. Men det kan være nødvendigt at sætte yderligere ind i dagtilbud, hvor der er mange børn i udsatte positioner. Regeringen vil derfor igangsætte to konkrete initiativer med særligt fokus på dagtilbud med mange børn i udsatte positioner.

Regeringen vil afsætte godt 45 millioner kroner i 2018 og 83 millioner kroner fra 2019 og hvert år frem til blandt andet at ansætte flere uddannede pædagoger i de institutioner, hvor der er flest børn i udsatte positioner. Det gør vi, fordi personalets kompetencer, herunder kendskab til virksomme metoder, barnets udvikling og tilrettelæggelsen af stimulerende læringsmiljøer, har særlig betydning for trivsel og læring hos børn i udsatte positioner.

Samtidig ved vi, at et godt forældresamarbejde om børnenes læring og et godt samarbejde med kommunens sundhedspleje og socialrådgivere har

FAKTA

Dagtilbud af høj kvalitet hjælper – særligt de udsatte børn

Forskningen viser, at børn, der går i en daginstitution af høj kvalitet, klarer sig bedre. Flere får en uddannelse, et job og en høj indkomst, mens færre er kriminelle og udvikler misbrug. Forskningen viser også, at det særligt er udsatte børn, der har gavn af at gå i en daginstitution af høj kvalitet. De udsatte børn er i højere grad alderssvarende og på niveau med deres jævnaldrende ikke-udsatte klassekammerater i skolen.

Kilde: SFI (2014).

DET SIGER BØRNE:

Hvorfor gå i skole, og hvad skal du lave i den?

Man lærer at skrive bogstaver og tal, og man lærer at tælle helt op til 100, næsten i hvert fald.

FAKTA

Børnehaven har store forventninger til skolestart

87%

af adspurgte børnehaven glæder sig til at gå i skole

89%

af børnene tror, de bliver dygtige i skolen

49%

af børnene har været på en skole sammen med børnehaven

Kilde: Børnerådet 2013

betydning, når børn i udsatte positioner skal hjælpes til en god start på livet. Derfor afsætter regeringen 60 millioner kroner til et stort forsøgsprogram, hvor omdrejningspunkterne bl.a. er familiegupper i dagtilbud og tæt samarbejde med sundhedsplejen om de små børn, hvor sundhedsplejersker og pædagogisk personale for eksempel sammen besøger familier med behov for ekstra støtte.

Regeringen vil sikre et sammenhængende børneliv

Den første dag i skolegården kan virke voldsom for det 6-årige barn, som kommer fra en børnehaven med eksempelvis en lille legeplads, og hvor barnet var blandt de ældste børn. Pludselig mødes barnet med nye forventninger, der er mange nye børn i klassen, og der er nye voksne. For mange er skolestart en stor omvæltning. Derfor er det vigtigt, at der skabes bedre overgange mellem dagtilbud og skole.

En god start i skolen giver ro og overskud til at få nye venner og lære nyt. En god skolestart afhænger både af et tæt samarbejde mellem personalet og af, at skolen er klar til

børnene. Den afhænger af, at børnene er gode til eksempelvis at vente på tur, kan udtrykke følelser og tanker, danne venskaber og har gå-på-mod. Og endelig at børn og forældre oplever, at der er sammenhæng mellem børnehaven, fritidstilbud og skole.

Det er forældrenes og dagtilbudenes ansvar, at børnehaven har lyst til at lære og mod på det nye i skolen, og det er skolens ansvar at være børneparat. Tæt dialog mellem dagtilbud og skole er centralt for gode overgange, og skolen kan for eksempel lade sig inspirere af dagtilbudenes arbejde med en legende tilgang til læring.

Regeringen vil gennem en række initiativer styrke sammenhængen og overgangen ved at sætte fokus på bedre informationer mellem systemerne, krav om læring i perioden mellem dagtilbud og skolestart samt målrettede forløb det sidste år i dagtilbuddet med fokus på overgangen.

Initiativer

Styrket ramme om det pædagogiske arbejde med læring, trivsel og dannelse

- **En styrket pædagogisk læreplan.** Med en ny ramme for den lokale pædagogiske læreplan fastsættes en klar fælles retning for dagtilbuddene. Den pædagogiske læreplan bygger på et bredt læringssyn og har fokus på trygge og stimulerende læringsmiljøer med plads til leg, planlagte aktiviteter og hverdagsrutiner. Samtidig fjernes krav om, at der skal fastsættes læringsmål i alle dagtilbud, samt at kommunen skal godkende planen.
- **Det åbne dagtilbud – samarbejde med lokalsamfund.** Lokalsamfundet består af mange spændende muligheder, som dagtilbuddene kan anvende til at skabe endnu mere interessante læringsmiljøer. Det kan foregå igennem samarbejde med for eksempel kultur- og idrætsinstitutioner, musikskoler, forældre eller andre dagtilbud. Inddragelse af ældre medborgere eller andre frivillige kan også åbne for nye perspektiver og muligheder for børnene. Derfor skal dagtilbuddene i arbejdet med den pædagogiske læreplan overveje, hvordan de kan samarbejde med og inddrage lokalsamfundet.
- **Mere tid til nærvær gennem mindre og meningsfuld dokumentation.** Undersøgelser viser, at personale og ledere oplever, at dokumentation

ofte er meningsfuld, men også at arbejdet med dokumentation tager tid væk fra børnene. Det er samtidig oplevelsen blandt særligt det pædagogiske personale, at der kommer flere dokumentationskrav fra kommunen og centralt fra på trods af, at der de senere år for eksempel ikke er indført nye krav fra statsligt niveau. Det er afgørende, at dokumentationen er meningsfuld og anvendes som led i evaluering og udvikling af arbejdet med børnene. Regeringen vil søge at indgå en aftale med KL, hvor parterne forpligter hinanden på at reducere i nuværende og kommende dokumentationskrav. En arbejdsgruppe med relevante interesser skal give forslag til, hvordan dokumentation gøres klogt og meningsfuldt. Arbejdsgruppens forslag afprøves i et mindre antal kommuner og evalueres efterfølgende med henblik på evt. udbredelse. Der gennemføres endvidere som led i sammenhængsreformen en kulegravning på dagtilbudsområdet, der skal afdække, hvad der optager medarbejdernes tid, og om unødigt bureaukrati skyldes tværgående lovgivning, sektorlovgivning, kommunale regler eller arbejdstilrettelæggelsen lokalt.

- **Bedre kvalitet i private pasningsordninger.** De private pasningsordninger skal i dag ikke leve op til de samme indholdsmæssige krav som dagtilbuddene, og undersøgelser

viser, at der føres mindre tilsyn med private pasningsordninger end med dagplejen. Derfor vil regeringen styrke tilsynet og stille krav om, at private pasningsordninger skal arbejde med læring.

Måltrettet indsats over for børn i udsatte positioner

- **Flere pædagoger til institutioner med mange børn i udsatte positioner.** Vi ved, at gode dagtilbud har betydning for alle børns trivsel og udvikling, men høj kvalitetstilbud, herunder personalets kvalifikationer, har særlig stor betydning for børn i udsatte positioner. Derfor afsætter regeringen godt 45 millioner kroner i 2018 og 83 millioner kroner årligt fra 2019 og frem til at sikre en bedre start på livet for netop denne børnegruppe. Midlerne skal særligt bruges til ansættelse af pædagoger mv. i de daginstitutioner, som har flest udsatte børn. Daginstitutionernes indsats guides og dokumenteres blandt andet af de pædagogiske praksiskonsulenter.
- **Forsøg med måltrettede sociale indsatser – herunder forældregrupper i dagtilbud og samarbejde med sundhedsplejen.** Særligt udsatte børn har stor gavn af at være i høj kvalitetsdagtilbud, og vi ved, at kvalificeret og tæt voksenkontakt, inddragelse af alle relevante faggrupper og kompetencer samt et tæt og kvalificeret forældresamarbejde er noget af det, der rykker. Derfor vil regeringen afsætte 60 millioner kroner til forsøg med måltrettede sociale indsatser i nogle af de dagtilbud, der har mange børn i udsatte positioner. Omdrejningspunkterne er gode modeller for tæt samarbejde med sundhedsplejen, socialrådgivere, frivillige eller syste-

matisk forældresamarbejde og –vejledning. Det kan eksempelvis være forsøg med forældregrupper i dagtilbud, hvor forældre bl.a. kommer 'i praktik' i dagtilbuddene og støttes i at understøtte børns udvikling, læring og trivsel.

Et sammenhængende børneliv

- **Bedre sammenhæng i kommunens indsats for de 0-6-årige.** Kommunens mål, retningslinjer og rammer for dagtilbudsområdet skal samles og formidles tilgængeligt for forældre. Det skal bidrage til at skabe bedre sammenhæng mellem tilbud og gøre det lettere for forældre at kende kommunens retningslinjer, frister, mål mv.
- **Bedre overgange via måltrettede forløb for børn frem mod skolestart.** Regeringen vil i dagtilbudsloven stille krav om, at der skal planlægges måltrettede overgangsforløb for børn i deres sidste år i dagtilbud året før skolestart. Det kan for eksempel være gennem gensidige besøg med skolen, temaforløb for de skolestartende børn og tættere samarbejde mellem personalet i dagtilbud og skole inden for rammen af den pædagogiske læreplan.
- **Bedre udveksling af relevant viden om børnene.** Vi skal være bedre til at være i dialog og udveksle viden, når et barn skifter fra et tilbud til et andet. En dialog både personale og forældre skal deltage i. Overlevering af viden mellem dagtilbud og skole kan give forældre og barn større tryghed før skolestart og bidrage til, at barnet ikke oplever bratte skift fra et tilbud til et andet. På samme måde kan overlevering af informationer mellem sundhedsplejen og dagtil-

buddene medvirke til at styrke den tidlige indsats over for de børn, hvor der på et tidligt tidspunkt er bekymring om barnets trivsel. Derfor vil regeringen komme med forslag til, hvordan relevant information mest hensigtsmæssigt kan videreformidles mellem tilbud, og hvor forældrene også skal inddrages. Det sker på baggrund af anbefalinger fra et hurtigt arbejdende udvalg, der får deltagelse af relevante ministerier samt interesse- og eksperter på området.

- **Krav om læringsfokus i SFO og fritidshjem frem mod skolestart.** For at skabe kontinuitet i børns læring og udvikling fra dagtilbud til skole, foreslås det, at der stilles krav om, at SFO og fritidshjem i perioden fra børn starter i disse tilbud og frem til skolestart skal arbejde med de seks områder, der arbejdes med i børnehaveklassen.

Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse

Kvalitet i dagtilbud påvirkes af flere faktorer. Helt centralt for kvaliteten er dygtige ledere og medarbejdere. Hver dag skal ledere, pædagoger, dagplejere, medhjælpere og assistenter skabe trygge og stimulerende læringsmiljøer. Vi skal derfor sikre, at ledere og personale er bedst muligt klædt på og har adgang til god viden og sparring, så de kan give børnene den bedste hverdag.

En styrkelse af faglighed og ledelse tager udgangspunkt i den kommende styrkede pædagogiske læreplan. Læreplanen skal ikke bare være ord i en lov. Den skal gøre en reel forskel og være et redskab for praksis. En indsats for at styrke faglighed og ledelse skal derfor have fokus på at understøtte ledere og personale i at omsætte den styrkede læreplans fokus på børnefællesskaber, legen, dannelse og stimulerende læringsmiljøer til gavn for børnene.

En dygtig leder og et kvalificeret personale er i stand til systematisk at reflektere over og evaluere på egen praksis og kan sikre trygge og stimulerende læringsmiljøer for børn med forskellige forudsætninger.

FAKTA

Personalets kvalifikationer har effekt på børns udvikling

Både international og dansk forskning viser, at et kompetent personale er bedre til at udføre pædagogisk arbejde af høj kvalitet, fordi de eksempelvis bliver bedre til at bruge viden i det pædagogiske arbejde, til at igangsætte aktiviteter, som passer til børnenes alder og til at udvikle stimulerende læringsmiljøer, hvor børnene kan udvikle sig.

Kilde: SFI (2014).

Der er mange veje til forandring

Når der skal sættes fokus på styrket faglighed og ledelse, handler det ikke kun om at sætte ind på for eksempel grunduddannelsen. Vi skal anvende alle de kilder, vi har, til at løfte fagligheden.

Regeringen vil derfor igangsætte initiativer, der favner både grunduddannelserne, efter- og videreuddannelse,

DET SIGER BØRNE:

Hvad er en børnehave og hvorfor går du i den?

Børnehaven er et sted, hvor der er rigtig mange børn, der leger udenfor og indenfor.

kollegial og ledelsesmæssig sparring, indsamling og formidling af pædagogisk forskning eller anden viden til praksis, vidensportaler, udgående konsulenter, udviklingsforsøg og netværk, der styrker og fastholder viden og erfaringer. Og vi skal sørge for, at løftet går i samme retning. Nemlig mod målet om trygge og stimulerende læringsmiljøer med plads til leg, dannelse og udfordringer for vores børn.

Initiativerne om styrket faglighed, ledelse og viden til praksis skal drøftes med alle de centrale aktører i et partnerskab med blandt andre faglige organisationer, uddannelsesaktører og kommuner. Det skal sikre fælles retning og forankring.

Løft til dagplejere, ledere og faglige fyrtårne

Regeringen vil bruge godt 170 millioner kroner til et fagligt og ledelsesmæssigt løft af området.

Dagplejerne skal have særligt gavn af kompetenceløftet, og en væsentlig del af midlerne skal reserveres til dem. Mange dagplejere har ikke en pædagogisk uddannelse, de arbejder for det meste alene og har ikke nødvendigvis

faglig sparring i hverdagssituationer. Derfor er det afgørende, at de er klædt godt på.

Kompetent faglig ledelse har også stor betydning for vidensspredning, kompetenceudvikling og kvaliteten i dagtilbud generelt. En god faglig leder sætter pædagogisk retning, udbreder viden, giver feedback og støtter udvikling af kompetencer og af en kultur, hvor man løbende evaluerer sit arbejde med børnene. Derfor vil der også være et særsomt fokus på at styrke de faglige lederes kompetencer, herunder også dagplejepædagogerne. Samtidig har regeringen nedsat en ledelseskommision, der skal se på, hvordan bedre ledelse i den offentlige sektor kan fremmes.

For at sikre, at kompetenceudviklingen får den størst mulige effekt, foreslås det, at en del af midlerne reserveres til at styrke faglige fyrtårne i daginstitutioner i arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. De faglige fyrtårne skal i samarbejde med ledelsen omsætte viden og færdigheder i praksisnær kompetenceudvikling i daginstitutionerne.

Initiativer

Høj faglighed og vidensdeling

- **Fagligt og ledelsesmæssigt kompetenceløft for dagplejere, ledere og faglige fyrtårne.** Der afsættes godt 170 millioner til et kompetenceløft, som skal danne rammen om et stærkt, fælles arbejde om den videre udvikling af den pædagogiske praksis, herunder realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan. Kompetenceløftet skal fokusere på læringsmiljøer af høj kvalitet – herunder for udsatte børn, på evalueringskultur, på gode samarbejder med forældre om læring og trivsel samt samarbejde med andre sektorer for eksempel sundhedsplejerskerne.

- **Implementering af en styrket pædagogisk læreplan på pædagoguddannelsen og på den pædagogiske assistentuddannelse.** I samarbejde med Danske Professionshøjskoler vil regeringen gennemføre en række initiativer, der vil bidrage til at forankre indholdet i den nye pædagogiske læreplan på pædagoguddannelsen. Det kan for eksempel ske gennem kompetenceudvikling af underviserne eller national revision af relevante moduler. Derudover vil det faglige udvalg, der fastsætter indholdet af den pædagogiske assistentuddannelse (PAU), blive opfordret til at overveje, om og hvordan læreplanen kan implementeres på uddannelsen.

Viden til praksis

- **Viden til praksis og implementering af en styrket pædagogisk læreplan.** Det pædagogiske arbejde i dagtilbud er ikke altid vidensbaseret, og der kan være langt fra forskningsrapporter til den daglige praksis. Derfor skal der udvikles og indsamles relevant viden, som skal formidles bedre end i dag med udgangspunkt i den nye pædagogiske læreplan. Der skal udvikles konkrete inspirationsmaterialer, videoer mv. til at understøtte arbejdet med og forankringen af den styrkede pædagogiske læreplan, den online vidensportal emu.dk gøres permanent, og der skal indsamles, udvikles og formidles ny viden, der bl.a. formidles via emu.dk og Børne- og Socialministeriets praksiskonsulenter. Derudover vil implementeringen af den pædagogiske læreplan også blive fulgt.

- **Partnerskab om kompetenceudvikling og viden til praksis.** Regeringen vil oprette et partnerskab mellem relevante parter på området med fokus på, hvordan faglighed og ledelse styrkes gennem kompetenceløft og viden i spil i dagtilbudene. Partnerskabet skal foreslå pejlemærker for kompetenceløftet og viden til praksis og drøfte, hvordan initiativerne om kompetenceløft og viden til praksis konkret kan føres ud i livet.

Fra ord på papir til forandring – vi skal løfte dagtilbuddene i fællesskab

Hvis vi i de kommende mange år skal have en offentlig sektor, som kan levere velfærd af høj kvalitet til borgerne, kræver det fornyelse og innovation. Regeringens forslag – lige fra flere pædagoger i institutioner med mange børn i udsatte positioner, den brede læringsforståelse i den pædagogiske læreplan, der skaber plads til leg og udfordringer og forslaget om bedre mulighed for at få plads i det fore-

trukne dagtilbud – er vores bud på, hvordan vi sikrer stærke dagtilbud for alle børn og mere fleksible rammer for børnefamilierne.

Når vi i Folketinget har en aftale, vil regeringen invitere andre centrale aktører til at deltage i udfoldelsen af de konkrete initiativer. For det er et fælles projekt, når vi skal have endnu stærkere dagtilbud og bedre vilkår for børnefamilierne.

2016/17:12

April 2017

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. : +45 3392 9300
E-mail: sm@sm.dk

ISBN 978-87-93422-49-0 (pdf version)
ISBN 978-87-93422-40-7 (trykt version)

Design, omslag: e-Types
Design: e-Types Daily
Foto: Morten Nordstrøm
Foto af ministeren: Flemming Leitorp
Tryk: Rosendahls

Publikationen kan hentes på
www.sm.dk